

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സുമന്ത്രസ്യായോധ്യായാം പരാവർത്തനം തസ്യ മുഖതഃ ശ്രീരാമസ്യ
സന്ദേശം ശ്രുത്വാ പൗരാണാം വിലാപോ ദശരഥസ്യ
കൗസൽയായാശ്ച മുർഛാന്തഃപുരസ്ഥാനാം
രാജ്ഞീനാമാർത്തനാദശ്ച

കഥയിത്വാ തു ദുഃഖാർതഃ
സുമന്ത്രേണ ചിരം സഹ |
രാമേ ദക്ഷിണകുലസ്ഥ
ജഗാമ സ്വഗൃഹം ഗുഹഃ || 2.57.1 ||

ഭരദ്വാജാഭിഗമനം
പ്രയാഗേ ച സഭാജനം |
ആ ഗിരേർഗമനം തേഷാം
തത്രൈന്ഥരഭിലക്ഷിതം || 2.57.2 ||

അനുജ്ഞാതഃ സുമന്ത്രോഥ
യോജയിത്വാ ഹയോത്തമാൻ |
അയോധ്യാമേവ നഗരീം
പ്രയയാ ഗാവ്യദുർമനഃ || 2.57.3 ||

സ വനാനി സുഗന്ധീനി
 സരിതശ്ച സരാംസി ച |
 പശ്യൻ യത്തോ യയൗ ശീഘ്രം
 ഗ്രാമാണി നഗരാണി ച || 2.57.4 ||

തതഃ സായാഹ്നസമയേ
 ദ്വിതീയേഹനി സാരഥിഃ |
 അയോധ്യാം സമനുപ്രാപ്യ
 നിരാനന്ദാം ദദർശ ഹ || 2.57.5 ||

സ ശൂന്യാമിവ നിഃശബ്ദാം
 ദൃഷ്ട്വാ പരമദുർമനഃ |
 സുമന്ത്രശ്ചിന്തയാമാസ
 ശോകവേഗസമാഹതഃ || 2.57.6 ||

കച്ഛിന്ന സഗജാ സാശ്വാ
 സജനാ സജനാധിപാ |
 രാമസന്താപദുഃഖേന
 ദഗ്ധാ ശോകാഗ്നിനാ പുരീ || 2.57.7 ||

ഇതി ചിന്താപരഃ സൂതോ
 വാജിഭിഃ ശീഘ്രയായിഭിഃ |
 നഗരദ്വാരമാസാദ്യ
 ത്വരിതഃ പ്രവിവേശ ഹ || 2.57.8 ||

സുമന്ത്രമഭിധാവന്തഃ
 ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ |
 ക്വ രാമ ഇതി പൃച്ഛന്തഃ
 സുതമഭ്യുദ്രവൻ നരാഃ || 2.57.9 ||

തേഷാം ശശംസ ഗംഗായാ -
 മഹമാപൃച്ഛ്യ രാഘവം |
 അനുജ്ഞാതോ നിവൃത്തേത്യാസ്മി
 ധാർമികേണ മഹാത്മനാ || 2.57.10 ||

തേ തീർണാ ഇതി വിജ്ഞായ
 ബാഷ്പപൂർണമുഖാ നരാഃ |
 അഹോ ധിഗിതി നിഃശ്വസ്യ
 ഹാ രാമേതി വിചുക്രൂശൂഃ || 2.57.11 ||

ശുശ്രാവ ച വചസ്തേഷാം
 വൃന്ദം വൃന്ദം ച തിഷ്ഠതാം |
 ഹതാഃ സ്ഥ്വലു യേ നേഹ
 പശ്യാമ ഇതി രാഘവം || 2.57.12 ||

ദാനയജ്ഞവിവാഹേഷു
 സമാജേഷു മഹത്സു ച |
 ന ഭക്ഷ്യാമഃ പുനർജാതു
 ധാർമികം രാമമന്തരാ || 2.57.13 ||

കിം സമർഥം ജനസ്യാസ്യ
 കിം പ്രിയം കിം സുഖാവഹം |
 ഇതി രാമേണ നഗരം
 പിത്രേവ പരിപാലിതം || 2.57.14 ||

വാതായനഗതാനാം ച
 സ്ത്രീണാമന്വന്തരാപണം |
 രാമമേവാഭിതപ്താനാം
 ശുശ്രാവ പരിഭേദനാം || 2.57.15 ||

സ രാജമാർഗമധ്യേന
 സുമന്ത്രഃ പിഹിതാനനഃ |
 യത്ര രാജാ ദശരഥ -
 സ്തദേവോപയയൗ ഗൃഹം || 2.57.16 ||

സോഽവതീര്യ രഥാച്ഛീഘ്രം
 രാജവേഷ്മ പ്രവിശ്യ ച |
 കക്ഷ്യഃ സപ്താഭിചക്രാമ
 മഹാജനസമാകുലഃ || 2.57.17 ||

ഹർമ്യേർവിമാനൈഃ പ്രാസാദൈ -
 രവേഷ്യാമ സമാഗതം |
 ഹാഹാകാരകൃതാ നാർയോ
 രാമാദർശനകർശിതഃ || 2.57.18 ||

ആയതൈർവിമലൈർനേത്രൈ -
 രശ്മവേഗപരിപ്ലുതൈഃ |
 അന്യോന്യമഭിവീക്ഷന്തേ -
 ഽവ്യക്തമാർതതരാഃ സ്ത്രിയഃ || 2.57.19 ||

തതോ ദശരഥസ്ത്രിണാം
 പ്രാസാദേഭ്യസ്തതസ്തതഃ |
 രാമശോകാഭിതപ്താനാം
 മനഃ ശുശ്രാവ ജൽപിതം || 2.57.20 ||

സഹ രാമേണ നിർയാതോ
 വിനാ രാമമിഹാഗതഃ |
 സൂതഃ കിം നാമ കൗസൽയാം
 ക്രോശന്തീം പ്രതിവക്ഷ്യതി || 2.57.21 ||

യഥാ ച മന്യേ ദുർജീവ -
 മേവം ന സുകരം ധ്രുവം |
 ആച്ഛിദ്യ പുത്രേ നിർയാതേ
 കൗസൽയാ യത്ര ജീവതി || 2.57.22 ||

സത്യരൂപം തു തദ് വാക്യം
 രാജസ്ത്രീണാം നിശാമയൻ |
 പ്രദീപ്ത ഇവ ശോഭേന
 വിവേശ സഹസാ ഗൃഹം || 2.57.23 ||

സ പ്രവിശ്യാഷ്ടമീം കക്ഷ്യാം
 രാജാനം ദീനമാതുരം |
 പുത്രശോകപരിദ്യുന -
 മപശ്യത് പാണ്ഡുരേ ഗൃഹേ || 2.57.24 ||

അഭിഗമ്യ തമാസീനം
 രാജാനമഭിവാദ്യ ച |
 സുമന്ത്രോ രാമവചനം
 യഥോക്തം പ്രത്യവേദയത് || 2.57.25 ||

സ തുഷ്ണീമേവ തച്ഛുത്വാ
 രാജാ വിദ്രുതമാനസഃ |
 മുർഛിതോ ന്യപതദ് ഭൂമൗ
 രാമശോകാഭിപീഡിതഃ || 2.57.26 ||

തതോന്തഃപുരമാവിദ്ധം
 മുർഛിതേ പൃഥിവീപതൗ |
 ഉച്ഛിത്യ ബാഹു ചുക്രോശ
 നൃപതൗ പതിതേ ക്ഷിതൗ || 2.57.27 ||

സുമിത്രയാ തു സഹിതാ
 കൗസൽയാ പതിതം പതിം |
 ഉത്ഥാപയാമാസ തദാ
 വചനം ചേദമബ്രവീത് || 2.57.28 ||

ഇമം തസ്യ മഹാഭാഗ
 ദൂതം ദുഷ്കരകാരിണഃ |
 വനവാസാദനുപ്രാപ്തം
 കസ്മാന്ന പ്രതിഭാഷസേ || 2.57.29 ||

അദ്യേമമനയം കൃത്വാ
 വ്യപത്രപസി രാഘവ |
 ഉത്തിഷ്ഠ സുകൃതം ത്വേസ്തു
 ശോകേ ന സ്യാത് സഹായതാ || 2.57.30 ||

ദേവ യസ്യ ഭയാദ് രാമം
 നാനുപൃച്ഛസി സാരമിം |
 നേഹ തിഷ്ഠതി കൈകേയീ
 വിശ്രബ്ധം പ്രതിഭാഷ്യതാം || 2.57.31 ||

സാ തഥോക്ത്വാ മഹാരാജം
 കൗസൽയാ ശോകലാലസാ |
 ധരൺയാം നിപപാതാശു
 ബാഷ്പവിപ്ലുതഭാഷിണീ || 2.57.32 ||

വിലപന്തീം തഥാ ദൃഷ്ട്വാ
 കൗസൽയാം പതിതാം ഭൂവി |
 പതിം ചാവേക്ഷ്യ താഃ സർവാഃ
 സമന്താദ് രുരുദുഃ സ്ത്രിയഃ || 2.57.33 ||

തതസ്തമന്തഃ പുരനാദമുത്ഥിതം

സമീക്ഷ്യ വൃദ്ധാസ്തരുണാശ്ച മാനവാഃ |

സ്ത്രീയശ്ച സർവാ രുരുദുഃ സമന്തതഃ

പുരം തദാസീത് പുനരേവ സങ്കുലം || 2.57.34 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||